

КОМП'ЮТЕРИ ЯК НАВЧАЛЬНО-КОНТРОЛЮЮЧИЙ ЗАСІБ В КУРСІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ТЕХНІЧНИХ ФАХІВЦІВ

Реформування вищої освіти передбачає суттєву зміну стандартів навчальних програм, зокрема вимагає створення передумови для максимальної інтенсифікації навчального процесу. Вивчення іноземної мови фахівцями технічного профілю, для яких мова не є профілюючою дисципліною, потребує вирішення специфічних проблем, притаманних цій категорії студентів: високої неоднорідності навчальної аудиторії за початковим рівнем знання мови, неможливості виділення мови у навчальних програмах великої кількості часу, що, в свою чергу, обмежує умови для індивідуальної роботи зі студентами. Широке упровадження сучасних комп'ютерних технологій в курсах іноземної мови може сприяти рішенням таких важливих питань:

1. підвищенню ефективності контролю знання мови, забезпеченню умов для належного зворотного зв'язку між студентами та викладачами протягом мовного курсу, вибору найбільш доречних навчальних матеріалів;
2. значному зменшенню рутинного навантаження викладачів, зайнятих перевіркою стандартних тестів;
3. поліпшенню об'єктивності і надійності результатів перевірки навчальних вправ;
4. забезпеченню студентів протягом всього навчального курсу ефективними засобами самоконтролю.

Автоматична система оцінки знань є важливою частиною кредитно-модульної системи, що зараз упроваджується у вищих навчальних закладах України⁴¹. Головною метою такої системи є досягнення певного стандарту знань, які отримують студенти у даній навчальній установі, згідно якому студенти оцінюються не лише у порівнянні між собою, а на основі певного, заздалегідь визначеного рівня. Учні виконують за допомогою комп'ютера навчальні вправи, створені або з використанням спеціально призначених для цього прикладних програм, наприклад, EuroTalk interactive⁴², або за

⁴¹ Програма з англійської мови для професійного спілкування. Г.С.Бакаєва, О.А.Борисенко, І.І.Зуєнок та ін. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.

⁴² <http://eurotalk.co.uk>.

допомогою таких стандартних засобів, як Microsoft Word чи Excel. Умовно можна виділити такі типи вправ, найбільш придатних в спеціальних курсах англійської мови для студентів технічних напрямків:

1. Інформаційні вправи.

Найпростіші вправи, що ставлять за мету перевірку оволодіння студентами фактичним матеріалом з конкретної теми, спеціальною термінологією та особливостями її застосування. В таких вправах студенти просто відповідають на конкретні питання стосовно значення термінів, варіантів їх перекладу в залежності від контексту.

2. Компіляційні та синтетичні вправи.

Вправи, які потребують не простого переказу, а перефразування та систематизації інформації, отриманої з різноманітних джерел. Складання нового документу розвиває здібності до швидкого відбору матеріалу з різних джерел з поясненням причин вибору та наступним викладенням інформації власними словами.

3. Аналітичні вправи.

Вправи цього типу потребують більш глибокого розуміння суті питання, знаходження подібностей та відмін між окремими сторонами предмету або явища, пошуку причинно-наслідкових залежностей. Найпростішим прикладом вправи подібного типу може бути завдання щодо розділення тексту на окремі фрагменти з наступним пошуком назви для кожного. Дуже корисними вправами є реферування наукових статей, складання анотацій із заданим обсягом (кількістю знаків, слів, речень), пошук ключових слів до статті. Крім вузької мети вивчення мови вони сприяють здобуттю професійних навичок роботи з науковою літературою за фахом. Природно, що виконання вправ останнього типу потребує певного мінімального рівня спеціальних знань, що не пов'язані безпосередньо з загальним володінням мовою, тому вони доступні лише студентам старших курсів.

4. Вправи творчо-пошукового спрямування.

Найбільш складний за характером тип вправ, що потребує від студента створення на основі раніш набутих знань якогось нового рішення, моделі, гіпотези та пропозиції щодо їх верифікації або випробування. Зрозуміло, що під час створення вправ цього типу вкрай необхідна тісна взаємодія з викладачами з фаху студентської групи. Практика показує доцільність поєднання подібної роботи з

підготовкою студентів до реальної наукової конференції, діяльністю в студентських наукових гуртках.

5. Комунікативні вправи.

Ставлять за мету розвиток здібностей студентів до встановлення взаємних контактів та спілкування. Очевидно, що найбільш доцільними ці вправи є в умовах прямого підключення комп'ютерів до мережі Інтернету з встановленням реальних контактів, але навіть в режимі "off line" також можна складати листи відносно конкретної теми, рецензувати проекти, технічну документацію, рекламні матеріали. Ці вправи, наприклад, можна широко використовувати в спеціальних курсах ділової етики, професійного спілкування.

Оскільки йдеться про виконання вправ за допомогою комп'ютера, цілком природно виникає питання про можливість автоматичної перевірки їх результатів. Реалізація подібної процедури в широкому масштабі може привести до справжнього перевороту в системі освіти, особливо в галузі заочного та дистанційного навчання⁴³. За типом питань, присутніх у вправах, ці вправи можна умовно розділити на два типи - з *відкритими*, та з *закритими* питаннями. Відкрите питання потребує відповіді з використанням клавіатури комп'ютера. Як приклади, можна навести такі типи граматичних та вузькофахових вправ в спеціальних курсах іноземної мови, які використовують відкриті питання, та можуть бути легко перевірені в автоматичному режимі:

- заповнення пропусків в тексті (якщо це потрібно, з вибором слів з певного переліку);
- заповнення пропусків в тексті з відповідною граматичною зміною слова-ключа, наведеного в невизначеній формі;
- трансформація фрази (наприклад, перетворення прямої мови на непряму);
- постановка питань до наданого речення за схемою, що пропонується.

В більш складних вправах, наприклад в разі відповіді на питання без задалегідь визначеної структури, можлива досить велика кількість правильних відповідей. В такому випадку оцінка результатів

---

⁴³ Крамаров С.О., Ким Л.С., Лысакова Л.А. Контроль учебной деятельности при дистанционном обучении иностранному языку в процессе профессиональной подготовки // Педагогическая информатика. – 2002. № 2. – С. 26-31.

здійснюється викладачем, а функції комп'ютерної системи зводяться лише до запису та зберігання результатів іспиту. Є дуже цінним, що оскільки ці результати наявні в цифровій формі, вони легко можуть бути передані куди-завгодно, наприклад, за допомогою електронної пошти, і до їх перевірки можуть бути залучені інші особи, наприклад фахівці в вузькотехнічній галузі.

Закриті питання потребують вибору із заздалегідь підготовленого переліку відповідей і, таким чином, їх результати в будь-якому випадку легко обробляються в автоматичному режимі. Декілька прикладів вправ з закритими питаннями:

- альтернативні (багатоальтернативні) - потребують вибору однієї або відповідно декількох правильних відповідей із запропонованих варіантів;

- питання на співставлення, коли треба підібрати пари варіантів в першій та другій частинах таблиці, наприклад знайти синоніми чи антоніми;

- пошукові, які потребують знайти в тексті, рисунку, таблиці деякий об'єкт, що задовольняє зазначену умову.

Окрім правильності відповіді, для оцінки результатів вправи може бути врахований час, витрачений на підготовку.

Комбінування питань відкритого та закритого типу в єдиному блоці дозволяє створити ефективну навчально-контролюючу систему. На стадії відпрацювання теми найбільш доцільно використовувати вправи з питаннями відкритого або закритого типу, що дозволяють студентам самостійно перевіряти їх результати. На заключній стадії рубіжного контролю поряд з вправами, що перевіряються автоматично, можна також використовувати більш складні завдання з питаннями відкритого типу, які потребують аналізу та оцінки безпосередньо викладачем, або стороннім експертом. Належним чином вибрана процедура тестування забезпечує достатньо швидку та надійну оцінку різних форм мовної активності, включаючи навіть навички вимовляння.

Надзвичайно важливою рисою результатів комп'ютерного тестування є те, що всі вони отримуються у цифровій формі і легко піддаються будь-якому способу статистичної обробки. Це дає можливість своєчасного виявлення певних тенденцій у ході навчального процесу та внесення до нього відповідних коректив.